

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Jan. 1901.

JARY.

~~ITALY~~

PRÆLECTIO
JURIS CAN

QUAS

JUXTA ORDINEM DECRETALIU

TRADEBAT

IN SCHOLIS PONT. SEMIN

FRANCISCUS SAN
PROFESSOR.

LIBER IV.

RATISBONÆ, NEO EBORACI ET
SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDE
S. SEDIS APOSTOLICÆ TYPOG
MDCCCLXXXVI.

Recd. June, 21, 1899.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

monium
de præ-
erum in
contra-
ntua et
ersonas

ulatam
quamvis
contra
poterit

quo pro-
theoria
Fictio
us enim
t verifi-
t forum

nsalibus
et vehe-
nes fre-
mmo ad
aubendi,
seria et
hendum
dictum

legitima
; Liber-
ntelligat
ationem.
ntrahere
q. 7.
%. Quod
vis, du-
i repelli

ittere animo
licitam habet
Quod si una
matrimonium
possit urgere
sponsalitiis.
1°. non exori-
tatis, de quo
promissionis
consaguineo
n obligatione,
consanguinea

sio debet ex-
actum bilate-

missione, suf-
nsalia consti-

Hinc juxta
letur' possent
partis silentio.
qui non posse
ex sola taci-
ptus, qui ad-
one contraria,
possunt, quem-
tacet in istis
vet silentium,
videtur saltē
vel consensum

requirantur in

non requiri
solemnitatem.
ræsertim loci,
h. t.). Hinc
et si possunt
istico sustinen-

popula
sensus
linem.
virgo,
a pro-
itoque
lieris,
animo
nfidit.
ontra-
im ex
inten-
parte
hone-
quibus
ontro-
ositis,
t car-
iliaris

jure
diri-
enim
nullus
Juris
ualis,
abeat,
Hinc

Con-
t. De
trahi;
erum
eciale
ontra-

s con-
ribus.
el ex-

TIT. I. DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO.

trahere cum sponsa, iudex expostulavit a Romano Pontifice esset agendum. Alexander III. respondit, virum esse moneri quod si monitis non acquievisset absque legitima causa, a pontifice, ecclesiastica censura esse compellendum, ad recipiendam mulierem in uxorem, et maritali affectione tractandam. In eodem tit. quæsitum est a Lucio III., quid esset agendum in quæstione sponsalium, in qua mulier renuebat contrahere matrimonium, ad quod contrahendum sese per sponsalia iuramentata obstrinxerat. Romanus Pontifex respondit monendam potius mulierem, quam cogendam, et rationem affert quia coactiones solent habere difficiles exitus. Ipso primo intuitu oppositum utrumque caput apparet. In cap. enim 10. traditur reluctantem posse mediis juridicis compelli ad observandam fidem datam in sponsalibus; in cap. autem 17. coactio juridica excluditur, et monitio facienda proponitur.

39. Dicendum non est cum aliquibus canonistis in eadem causa agi de viro reluctantem, in cap. autem 17. agi de muliere majori indulgentia digna est. Nam quando sermo est de ratione suscipienda utique jura sunt mitiora mulieribus præsertim sed quando agitur de obligatione legitime suscepta jus non distinguit inter virum et mulierem, sed obligatio ab utroque adimenda est. Nec admitti potest explicatio eorum, qui docent illud cap. 17. idem significare ac prius, quasi diceret Pontifex, mulier monenda est, deinde cogenda. Nam ratio adducta a pontifice excludit coactionem sive ante sive post monitionem.

40. Quomodo ergo conciliantur hæc duo capita? Resp. conciliatio et in praxi tenenda est ut dicamus in cap. 17. regulam generalem, in cap. autem 10. exhiberi exceptionem. ratio hujus conciliationis deducitur ex diversa forma eorum capitum. In capite enim 17. quæstio proponitur et resolvitur in forma generali; in capite autem 10. quæstio peculiaris et specialis tractatur, relate ad aliquod matrimonium, inter quædam inchoatè contrahendum.

41. Secunda ratio deducitur ex indole cap. 10. In eo coactio moralis censurarum non jubetur absolute, sed quia in proposito Pontifici verificabatur ratio specialis. Scilicet talis circumstantiæ concurrebant ob quas non timebantur mali matrimonii. Unde Alexander III. noluit constituere legem generalem de coactione semper adhibenda contra resilientem a

ro fornicatio sponsalia in favorem partis portare debet ex suo crimine commodum. icatur, nam si per fornicationem contrahens affinitatis, quemadmodum contingeret beret carnalem cum consanguinea sponsæ adū, in hac hypothese sponsalia dissolvuntur enim incidit in eum casum a quo incipere

catio præcessit, distinguendus est duplex io fuerit ab altera parte cognita, vel non. re contractus sponsalium, non nocet spon- unus contrahens alteri quemlibet defectum

ignorata, nocet, quia obligatio sponsalium b hac conditione 'dummodo res se habeant t'. Jamvero unus ex contrahentibus appariminosus fuisset.

men Doctores, qui bene animadvertunt, ob nicationem mulieris solvi sponsalia, quando virginem, eamque fama communis eousque n autem viri, quia in opinione communi honestatis mulieris, quam viri ob crimen

itur textus *cap. 25. De Jurejur.* in quo opponi contra mulierem fornicationem subæcedentem, respondemus juxta glossam in i esse de præcedente fornicatione cognita sponsalium. Ideo enim fornicatio præcedens sentur mores mulieris fuisse a viro probati e probari non poterat, quod ignorabatur

tionis sponsalium verificatur ex *mutatione vi, corporis, vel fortunæ* alterutrius ex ntatio sit superveniens, sive præcesserit enim superveniat hæc mutatio notabilis, um pro parte, quæ notabilem mutationem et amplius pro alia parte. Nam obligatio n implicita conditione 'si res ita permanent mpore contractus'. Quod si præcesserit

11

Episcopo Parochus officio suo privetur, semper t proinde matrimonium coram eo contractum, ratum esse juxta Tridentinam formam. Matrimonium Parocho contractum, quoties Parochus retinet. Immo merito tradunt Doctores solum seu putativum, qui nempe ex errore committitur. Error enim communis tribuit et prorogationis juxta celebrem legem '*Barbarius*' recte nostro. Cf. Responsa S. Congreg. Conciliiensi a. 1584 penes Giraldi loc. cit.

Insuper est, non esse solum Parochum, qui non adsistat, sed validum est etiam matrimonium Ordinario loci. Nam qualitas et potestas inest in potestate Ordinarii. Nomine autem *Episcopus Diocesanus, vel Abbas nullius*, cujus contrahentes, et *Vicarius Generalis* arguam sensit S. Congr. Conc. in '*Carpen*' matrimon. decret. 31. pag. 1.

c. Tridentinum cavit posse fieri matrimonium de ipsius Parochi vel Ordinarii licentia. Hæc non fieri potest non solum ab Episcopo sed etiam quia et ipse in communibus negotiis venit

in hæc vel deputatio fieri potest personæ alicuius in eadem determinato, vel etiam in genere iis in Paroecia celebrandis. Tridentinum enim de licentiæ non definivit. Hinc S. Congreg. in 1591 et in '*Nullius*' 16. Martii 1630 decrevit coram coadjutore Parochi deputato in genere ministranda, sicut et coram capellano habente ab Episcopo eadem sacramenta administrandi. qui locum tenet Parochi, vel defuncti vel matrimonii adsistit; nam censetur delegatus ad id, idest ad omnia negotia Parochi implenda. prout delegatus ad universitatem causarum prout ad adsistentiam præstandam matrimonio. autem Concilii Tridentini qui Parochus non matrimoniali contractui, ex licentia seu ex dele-

gatione Parochi ipsius, vel Ordinarii debet esse sacerdos. Hinc non sufficit si sit Diaconus vel inferior minister.

95. Præter Parochum vel sacerdotem de Parochi vel Ordinarii licentia, in matrimonio debent adesse duo vel tres *Testes*. Cum Tridentinum nullam in eis requirat specialem qualitatem, hinc 1°. sufficit ut juxta naturale jus tantum idonei sint ad fidem faciendam de aliquo facto. Hinc etiam fœminæ, etiam ætate minores possunt testes esse in matrimonio 2°. solemnitatis quoad ipsos non requiritur, seu necesse non est ut sint *rogati*, sed sufficit ut percipiant, et referre possint factum contractus matrimonialis. Nec pariter obstat censura, si qua forte testis sit ligatus.

96. Quæritur ultimo loco, qualis debeat esse præsentia parochi in matrimonio. (Quæ de paroco dicuntur, etiam de testibus requisitis ad validum matrimonium contrahendum, ob æqualitatem rationis dicenda sunt.)

Sola *physica* præsentia Parochi non sufficit ad contrahendum matrimonium. S. Congr. in '*Romana*' 6. Martii 1700.

Pariter valide non contrahitur matrimonium si Parochus quidem adfuerit, nihil tamen vidit aut audivit eorum quæ agebantur. Hinc præsentia Parochi debet esse *moralis vel formalis*.

97. Verum si Parochus dum matrimonium contrahitur, casu, et aliud agens, vidit et audivit duos coram se matrimonium contrahere, matrimonium valet, licet suam auctoritatem non interponat.

Immo valet matrimonium quamvis Parochus effectet ignorantiam, vel sit invitatus et compulsus per vim, studeatque sese retrahere a quavis participatione actus; dummodo Parochus intelligat coram se fieri matrimonium inter duas determinatas personas, ejus adsistentia sufficiens reputatur pro validitate ejusdem.

98. Quare Parochus merito dicitur testis *auctorabilis*, seu *qualificatus*, cujus præsentia moralis necessaria est ad valide matrimonium contrahendum. *Cfr. Responsa S. Congr. data Episcopo Giennensi 1581, lib. Decret. p. 59, relata a Giraldis loc. cit. circa finem.*

ptura, ut non solum videatur tolerata inter Hebræos polygamia, sed etiam fuerit plene permissa. Præsertim afferri potest factum David, cui Natan Propheta visus est asserere Deum ipsum plures Davidi dedisse uxores. Huic animadversioni hujus sententiæ patroni respondent, Deum dispensasse in lege naturæ, quæ polygamiam prohibet. Cum vero obijciatur immutabilitas legum naturalium, respondent, Deum quidem non posse dispensare in legibus naturalibus primariis et fundamentalibus, dispensare vero posse, in præceptis secundariis. In quæ præcepta venit etiam illud prohibens polygamiam.

7. Alia sententia tenet 'polygamiam non interdici jure naturali, sed jure positivo Dei intimato ipsis protoparentibus, statim ab ipso exordio societatis conjugalis'.

Hæc sententia probabilior esse videtur 1°. Enim Polygamia non videtur absolute et essentialiter opponi finibus principalibus matrimonii. 2°. Cum certum sit factum permissionis, seu dispensationis datæ Patriarchis, plures simul retinendi uxores, hæc dispensatio, non bene componitur cum jure naturæ. Nam in proprie dicto jure naturali non datur dispensatio. Jus enim naturale fundatur in essentiis rerum, quæ, cum dicant relationem immediatam cum æterna Dei ratione, immutabiles sunt.

8. Quare potius dicendum polygamiam vetitam esse jure naturali, sed prohiberi ex positiva Dei voluntate, qui inter homines instituit matrimonium ita ut duo essent *una caro*, *Gen. II*. Quæ lex intimata Adamo omnes ligavit. Hinc in Patriarchis et in populo Judaico necessaria fuit dispensatio Dei, ut licita esset polygamia.

9. Hanc vero dispensationem sustulit Christus Dominus, cum revocavit matrimonium ad pristinam institutionem, *Mth. XIX.*, et illud assumpsit ad significandam Incarnationem suam, idest conjunctionem spiritualem cum Ecclesia, *Eph. V*. Hinc posito matrimonio, positaque consummatione per quam vir et mulier fiunt una caro, novum matrimonium neuter ex conjugibus sive licite, sive valide, altero vivente contrahere potest, ob impedimentum dirimens quod *ligaminis* appellatur.

10. Quid vero dicendum si prius matrimonium fuerit solummodo *ratum*, et deinde novum matrimonium celebretur et *consummetur*?

alteri consummato per copulam. Merito igitur Alexander dicere ab aliquibus suis prædecessoribus aliter iudicatum. Hanc sententiam communio appellat Gonzalez in no capiti appositis.

13. Sed contra hanc opinionem observari potest. Utique Doctores et aliqua consuetudo tenebat matrimonium consummatum posteriorius solvere vinculum matrimonii solummodo rati an Attamen non constat hanc sententiam tenuisse ipsos Romanos Pontifices. Nam in antiquis collectionibus Canonum, nulla re Epistola Decretalis, ex qua pateat Romanum Pontificem candidis quæstionibus propositis huic opinioni adhæsisse. Igitur citatur in cit. loco ipse Gonzalez ejusdem sententiæ patronus.

14. Immo vera indissolubilitas agnita fuerat in Ecclesia Romana in matrimonio rato et non consummato. Nam in hoc principium *Matrimonium quidem non facit coitus, sed iustitia*, quod traditur in *can. 8. causæ 27. q. 2.*; cui c. 2. ejusdem q. et causæ, qui desumptus est ex cap. 3. constitutionum Nicolai I. ad consulta Bulgarorum.

Insuper Innocentius III. in c. ult. h. t. reprobans consuetudinem, qua matrimonium posteriorius consummatum, præferatur anteriori solummodo rato, eam rationem affert, ne turpis sit, quæ suo universo non congruit, simulque inculcat ut Ecclesiæ Romanae debeat sequi quod Sedes Petri docet et tenet. Ergo Ecclesia docebat matrimonium ratum antecedens prævalere posteriori etiam consummato.

15. Insuper decisio quæstionis licet attingat factum, sed facienda tamen est juxta principia theoretica doctrinæ; hinc ratiō relationem dicit ad dogma, atque proinde non adeo præsumi debet error Romanorum Pontificum in eadem defendenda.

16. Altera opinio est eorum qui dicunt, Romanos Pontifices ante Alexandrum III. non definivisse quæstionem *in abstracto* sed *de facto* in aliquibus quæstionibus propositis solvisse vinculum matrimonii antecedentis et per dispensationem *in radice* defectus secundi matrimonii consummati. Siquidem certum est Romanos Pontifices utrumque facere posse. Quoad enim primum certum est, vinculum matrimonii dumtaxat rati debilius esse illo matrimonii consummati, quia absoluta indissolubilitas est matrimonii rati et consummati, in quo verificatur com-

TIT. IV. DE SPONSA DUORUM.

Romani Pontifices invocarunt principium '*Matrimonium consensus, non concubitus*', quin aliquid adderent. Ita in 1° lect. Canonum capp. 4. et 6. Sed cur dixit Alexander III. iudicatum fuisse a suis prædecessoribus? Quia ita exposcebat cultas proposita ab Archiepiscopo Salernitano. Videlicet Arcscopus videns, aliquando Romanos Pontifices prætulisse secum matrimonium consummatum, priori solummodo rato, interrum quid esset sentiendum. Alexander cathgorice respondit, prmatrimonium præferendum esse posteriori, quamvis aliqui Romanos Pontifices aliter iudicavissent ob peculiarem rationem facti.

Quænam vero fuit hæc ratio? Respondemus aliquando ista ratio eisdem Rom. Pontificibus proposita fuit, ut plene constaret de celebratione secundi matrimonii, non vero constaret eodem de celebratione primi, et proinde admiserunt secundum matrimonium consummatum, excluserunt prius quod asserebatur solum ratum fuisse. Hæc hypothesis præsertim verificari poterat tribus Alexandri III., cum nempe inter fideles contraheretur matrimonium clandestinum, quod difficilis erat probationis. Hæc ratio non habet positivum fulcrum in Decretali Alexandri III. sed tamen nihil contra se habet; apte autem et sufficienter explicat loquendi modum Pontificis.

Ex quibus omnibus patet impedimentum ligaminis or præcedente matrimonio, sive illud fuerit ratum et consummatum sive fuerit solummodo ratum.

19. Quæritur quænam poena ab eo incurratur qui post iudicatum matrimonium, eo existente aliud attentat, idest quænam statuta sit contra polygamos.

Pœna quæ antiquitus vigeat exhibetur in cap. 2. h. reducitur ad congruam poenitentiam duraturam per septem annos. Sed poena hæc cessavit. Publicata autem est constitutio Urbani VIII. '*Magnum*' 20. Junii 1637. In hac constit. statuit Pontifex, fideles qui constante primo matrimonio aliud contrahere attempta denunciandum esse S. Inquisitioni ceu suspectum de hæres damnandum esse ad triremes, tradendumque esse Curie secundum legem ut pro gravitate delicti poenis etiam gravioribus subjiciatur.

Hæc autem constitutio quasi ad terrorem incutiendum non videtur in usu recepta fuisse in Ecclesia. Sane vix decem annis post editam eandem Constitutionem Congr. S. Inquisitionis interrogata ab Archiepiscopo Beneventano, qua poena puniendi e

Quid est impedimentum publicæ honestatis? Quamvis solummodo per matrimonium consummatum fiat una caro inter virum et mulierem et per consequens gignatur proximitas sanguinis, inter unum conjugem et consanguineos alterius, tamen quædam propinquitas inter easdem personas oritur etiam, quando tractatus fit matrimonii, vel per contractum matrimonii de præsentī, vel per promissionem de futuro: Hinc ex publica morum honestate visum est indecens esse matrimonium, quod contraheretur ab una ex partibus, quæ tractatum matrimonii inter se habuerunt, cum consanguineis alterius partis. Quia licet non vera affinitas ex tractatu matrimonii oriatur, tamen aliqua animorum conjunctio, et proximitas personarum inducitur.

23. Quare a Jure civili Romanorum *legg. 6. et 8. §§ De gradib. et affinit., et leg. 8. cod. De incest. nuptiis* inductum est, et a legislatione Ecclesiastica recognitum, impedimentum quod vocatum est '*publicæ honestatis*' quasi nempe requisitum, ab honestis populi Christiani moribus. — De hoc impedimento agitur in *cann. 11. 14. caus. 27. q. 2. in Decret. In capp. 4. et 8. De spons. et matrim., in cap. un. eodem tit. in VI., necnon in cap. 3. sess. 24. De Reform. matrim. Trident.*

Hoc impedimentum in eo consistit, ut positis inter duos sponsalibus, vel matrimonio simpliciter rato, vir contrahere nequeat matrimonium cum consanguineis mulieris, mulier nequeat contrahere matrimonium cum consanguineis viri.

24. Impedimentum hujusmodi est dirimens, et quidem jure antiquo matrimonium dirimebat usque ad quartum gradum, sive ortum habuisset ex sponsalibus, sive ex matrimonio rato, oriebatur etiam impedimentum ex sponsalibus et matrimonio invalidis, dummodo invalida non fuissent ex defectu consensus, quia posito consensu locum habuerat conjunctio animorum, et proximitas personarum, ex qua procedit ratio impedimenti.

25. Et quoniam in constituendo hoc impedimento Ecclesia respexit ad propinquitatem personarum inductam tempore positi tractatus matrimonialis, impedimentum hujusmodi persistit et viget, quamvis tractu temporis, sponsalia quomodocumque solvantur, ex gr. per mortem, per fornicationem, et etiam si solvantur mutuo consensu. Scilicet publica honestas constituit impedimentum perpetuum. Ita innuitur in *cann. 11. et 14. citatis necnon cap. 8. De spons. et matrim.* ubi dicitur absolute '*sponsam alterius nullus*

pro toro conscientiae quamvis sponsalia fuerint mutuo sponsorum consensu rescissa. Quapropter si in foro externo sponsalia probari non possunt, impedimentum tamen subsistit in foro conscientiae, illudque debent observare sponsus et sponsa.

30. Nec posset ex adverso objici ignorantia legum, quae impedimentum dirimens oriri facit etiam ex clandestinis sponsalibus. Nam lex haec est irritans, quae omnes tangit dummodo in communitate sit sufficienter promulgata: ignorantia autem legis poterit excusare a culpa in legibus *praecipientibus* vel *vetantibus*, non potest arcere et impedire effectus legis *irritantis*, quae inducta ob rationem generalem et in bonum societatis, si sufficienter communitati intimata fuerit, urget singulos de universitate, quamvis aliquis legem ignorat, vel quamvis pro eo non verificetur ratio aut periculum cui innititur lex.

31. Diximus secundo loco impedimentum justitiae publicae honestatis oriri etiam ex matrimonio simpliciter rato.

Quaeritur utrum dispositio Tridentina, quae impedimentum publicae honestatis ex sponsalibus ortum coarctat, etiam applicari possit matrimonio rato.

Ex const. S. Pii V. '*ad Romanum*' 1. *Julii* 1568 § sane, deducitur tenendam esse sententiam negativam. Nam S. Pontifex adnotat Concilium Tridentinum adhibuisse vocabulum *sponsalium*, quod nonnisi improprie significare potest matrimonium ratum. Hinc in re odiosa, prout est correctio juris antiqui, sub nomine sponsalium intelligi nequit matrimonium ratum. Quare declarat et ab omnibus retineri jubet, impedimentum publicae honestatis ex matrimonio rato ortum, remanere sub dispositione antiqui juris, et valere in omnibus gradibus, et in omnibus casibus in quibus valebat ante Tridentinum Concilium. Et per consequens dicendum est, hoc impedimentum adhuc urgere, usque ad quartum gradum, illudque enasci etiam ex matrimonio nullo, dummodo nullitas non procedat ex defectu consensus, quemadmodum etiam declarasse Sacr. Congregat. Concilii refert Secretarius Lambertini in voto oblato eidem sacrae congregationi die 21. Nov. 1722.

32. Quibus positis, quaeritur quid dicendum de matrimonio contracto ante annos pubertatis, in casu quo malitia non suppleverit aetatem. Juxta dispositionem Innocent. III. in c. 14. *De despons. Impuber.*, contractus hujusmodi non valet tanquam matrimonium sed a Jure consideratur habere virtutem sponsalium, idest

36. Neque dici debet consensum in forma illegitima elicitum, nullum esse; nam nullus est utique ad obtinendum effectum ad quem dirigitur, scilicet ad ineundum valide matrimonium; non est autem nullus ad contrahendum impedimentum publicæ honestatis. Matrimonium nullum est enim ex defectu consensus, et proinde incapax ad producendum impedimentum publicæ honestatis, quando revera defuit consensus, vel ex vi et metu, vel ex errore. Hisce enim in casibus proprie dicitur nullum matrimonium ex defectu consensus. Atqui in matrimonio clandestino non deest consensus hoc modo. Ergo matrimonium clandestinum inducit impedimentum publicæ honestatis, ceu matrimonium simpliciter nullum.

37. Quæritur utrum *ex matrimonio civili* oriatur impedimentum publicæ honestatis.

Hæc quæstio incepit tractari a Doctoribus, postquam Legislatio civilis, Ecclesiæ vigilantiam et sapientiam spernens, in aliquibus regionibus propriam formam conjugalis contractus invexit. Quare quæstio hujusmodi proprie respicit loca in quibus Tridentinum Concilium publicatum est et servanda est forma Ecclesiastica in matrimoniis celebrandis. Procul dubio rationes non aspernabiles militare videbantur pro affirmativa sententia, sane sequentes fiebant animadversiones.

38. 1°. Habemus ex una parte civilem auctoritatem, quæ imponit suam formam in eum præcise scopum, ut subditi contrahant matrimonium; habemus ex alia parte ipsos contrahentes consensum exterius promere in ordine ad suscipiendas obligationes, et assequenda jura status conjugalis. Quare actus civilis sese offert sub specie contractus matrimonialis invalidi quia celebratur extra formam substantialem Tridentinam.

39. 2°. Ecclesia illum considerare videtur sub hoc respectu. Nam si post civilem contractum conjuges simul vivant ceu vir et uxor, nec alteruter eorum induci possit ad ineundum matrimonium coram Ecclesia, altera pars potest petere et assequi a S. Sede dispensationem *in radice*, qua nempe dispensatur circa impedimentum clandestinitatis, et effectus dispensationis retrahitur ad tempus initi civilis contractus. Igitur consensus positus coram officiali civili, consideratur saltem ceu consensus naturalis illegitime positus; scilicet civile matrimonium habetur, ceu matrimonium nullum, non quidem ex defectu consensus, sed ex defectu formæ Tridentinæ; idest ob impedimentum clandestinitatis. Unde dici

civili oriri impedimentum publicæ honestatis nullo.

animadvertatur 1°. præsumendum esse eorum magistratu civili, præstare juxta est ut intentionem habeant conficiendi m. (*Bened. XIV. in Epistola ad Simo-*

le producere merum concubinatum, adeo-
um conjugalis vitæ. Unde nullus effectus
dicebatur ex actu civilis matrimonii.

us S. Congregatio Concilii die 13. Martii
pro negativa sententia, quare prodiit
approbatum a summo Pontifice Leone XIII.
s ejusdem anni

Decretum.

natores, præter civiles et politicos effe-
ervadere ac moderari præsumpsere matri-
Deo auctore naturæ ante omnem civilis
mitus institutum, ac ad ineffabilem sacra-
Christo Redemptore evectum, quamlibet
sditionem penitus excedit, pluries Epi-
pastores ab Apostolica Sede anxii postu-
li, qui honorandum usurpat matrimonii
stitutiæ publicæ honestatis oriatur. Quæ
æ postremis hisce temporibus fuissent,
vit ut hujusmodi negotium a S. Congre-
i ac Romanorum Cardinalium Concilii Tri-
ac sedulo expenderetur. Sacra autem
orum in theologicis et canonicis discipli-
nibus, ac re matura discussa in generali
1879 propositæ dubii formulæ '*An actus
nium civile, pariat impedimentum justifi-*
escripsit '*Negative, et consulendum San-*
ac statuere dignetur.'

imus Dominus Noster Leo Papa XIII,
one, in audientia diei 17. ejusdem mensis
er præsens decretum declarat ac statuit,
ni vulgo dicitur *matrimonium civile*, in

'locis ubi promulgatum est decretum Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. *'De Reform. matrim.* sive fideles actum ipsum explentes intendant 'uti par est, (matrimonio ecclesiastico jam rite celebrato, vel cum 'animo illud quantotius celebrandi) meram cæremonium civilem 'peragere, sive intendant sponsalia de futuro inire, sive tandem 'ex ignorantia, aut in spretum ecclesiasticarum legum, intendant 'matrimonium de præsentì contrahere, impedimentum justitiæ pu- 'blicæ honestatis non producere.

'Atque ita etc.'

42. Animadvertimus vero, præfati decreti virtutem coarctari ad solum effectum publicæ honestatis impedimenti. Hinc quoad reliqua nihil est innovatum. Unde ex. gr. S. Sedes etiam hodie concedere solet sanationem *in radice* matrimonii civilis, quemadmodum consueverat ante decretum.

43. Quæritur: Quid si quis post contracta sponsalia cum puella, matrimonium de præsentì contrahat cum sorore ejusdem?

Matrimonium hujusmodi est invalidum ob impedimentum publicæ honestatis. At ex hoc matrimonio nullo non oritur impedimentum in præjudicium præcedentium sponsalium, quæ adhuc valida remanent, quia impedimentum publicæ honestatis non operatur retrorsum. Ita in *cap. un. De spons. et matrim. in VI.* Hinc pars quæ matrimonium celebrare ausa est, poterit matrimonium contrahere cum altera parte, cum qua sponsalia contraxerat.

44. Tertius casus considerandus in titulo, juxta ea, quæ in principio tituli innuimus, respicit concursum sponsalium posteriorum cum prioribus sponsalibus.

45. Breviter de hac re dicimus, priora sponsalia servanda esse, et posteriora non valere *cap. 22. De spons. et matrim.* Nam argumento *cap. 31. eod. tit.* obligatio posterior in eodem ordine, ab alia contraria et æquivalenti obligatione priori prorsus excluditur, et proinde id quod uni promissum est, alteri promitti nequit.

46. Nec aliquid facit si secundis sponsalibus adjectum fuerit juramentum, nam juramentum obligationem non inducit in præjudicium tertii.

47. Pariter idem dicendum in casu, quo novis sponsalibus accesserit carnalis copula; scilicet priora adhuc valent sponsalia. Nam injuria quæ forte illata est per copulam, non mutat naturam obligationis sponsalium, et per consequens adhuc verificatur conflictus inter binas obligationes contrarias, et æquipollentes, in quo

12. Duo, Parocho adstante, et testibus contraxerunt matrimonium de præsenti sub honesta et possibili conditione. Purificata conditione quæsitum est an eo ipso matrimonium consisteret, vel renovandus esset consensus coram Parocho et testibus. Plerique Patres in congregatione dixerunt, renovandum esse consensum coram Parocho et testibus, quia Concilium Tridentinum videtur locutum fuisse de matrimonio perfecto per verba de præsenti, cum requisivit præsentiam Parochi in matrimonio. Ergo cum in matrimonio sub forma conditionata non de præsenti, sed potius de futuro agatur, præsentia Parochi et testium iterum requiritur quando consensus de futuro fit de præsenti per ratihabitionem primi contractus.

Res delata est S. Pio V., qui visus est probare sententiam canonistarum, quæ tenet purificata conditione, non esse renovandum consensum coram Parocho, nec difficultatem ex Concilio Tridentino ad rem facere.

13. Quæstio iterum proposita est in S. Congr. Concilii, et Patres omnes, præter unum, canonistarum sententiæ adhæserunt.

Resolutio relata est Clementi VIII., qui visus est dubitare, quia licet ante Tridentinum Concilium matrimonium contractum absque ulla solemnitate valuisset, et proinde contractus conditionatus adveniente conditione natura sua transiisset in contractum purum et simplicem idest in verum matrimonium, tamen aliter tenendum esse videbatur, post inductam formam contractus conjugalís per Tridentinum Concilium. Nam ex una parte certum est requiri formam Tridentinam in matrimonio, ex altera parte non videtur posse attendi forma sollemnis adhibita ab initio. Sane quando receditur a conditione, nulla sollemnitas adhibetur; aliqua autem adhibenda esset sollemnitas in resolutione contractus, si partes obligatæ censerentur sollemnitate adhibita in celebratione matrimonii conditionati. Ex hac animadversione videbatur non esse sufficiens, prior consensus, sed novus necessarius videbatur iterum coram Parocho, et testibus exprimendus, respectu habito, ad id quod circa matrimonii formam Conc. Tridentinum statuerat.

14. Sacra autem Congregatio advertit, non verificari paritatem, inter casum quo receditur a conditione posita, et casum quo conditio expletur. In hoc enim secundo casu solummodo, juxta naturam contractus, prior sollemnitas præsentiæ Parochi, et testium in celebratione matrimonii censetur virtute sua perseverare, usque ad

Hinc in re nostra, quoniam qui ponit conditionem turpem vel impossibilem in matrimonio, incertum est utrum serio eas posuerit vel non, lex ipsa interpretatur voluntatem contrahentium, et statuit hanc fuisse sinceram quidem, et determinatam ad contrahendum matrimonium, non autem seriam fuisse relate ad conditionem.

Animadvertendum vero est hæc omnia procedere ex præsumptione legis ita interpretantis voluntatem contrahentium. Hanc autem præsumptionem haud esse juris et de jure, sed esse solum juris, quæ proinde probationem in contrario sensu non excludit. Id est si pateat consensum fuisse alligatum turpi conditioni aut impossibili, ob non verificatam conditionem, matrimonium, quod in consensu consistit, non sustinetur.

18. Quid vero si conditiones adjiciantur matrimonio contra substantiam ejusdem?

In eodem cap. ult. h. t. Gregorius IX. tradit matrimonium esse nullum. Hinc Doctores dicunt, conditiones contra substantiam matrimonii vitare matrimonium et non vitare seipsas. Quamvis enim causa matrimonii sit maxime favorabilis, adeo ut in dubio ipsum jus interpretetur dubium pro valore matrimonii, tamen ipse favor efficere nequit, ut supponatur existere contractum ubi revera et certo non existit. Idest lex potest interpretari voluntatem, ubi adsit dubitatio, non potest autem voluntatem ex integro fingere et creare, ubi non adest prorsus.

Jamvero quando contractui matrimonii adjicitur conditio contra substantiam ejus, contractus non existit, nam non existit voluntas contrahendi. Qui enim vult aliquid contra substantiam contractus, non vult contrahere: censetur enim in mente habere objectam toto cælo diversum ab eo circa quod consensum exterius exprimit. Ergo in hypothesis, deest reapse consensus, ac proinde matrimonium non valet.

19. Quæritur an conditio illa '*Si prolem evites*', sit semper contra substantiam matrimonii, et illud reddat nullum.

Hæc conditio in duplicem aliam conditionem resolvi potest; 1°. si prolem evites per nefas ex. gr. per procurationem abortus, vel per crimen onanismi; 2°. si prolem evites servando castitatem. Prior conditio est semper turpis et adversa substantiæ matrimonii, et per consequens matrimonium nullum reddit.

20. Secunda conditio honesta est. Verum, estne conditio hæc contra substantiam matrimonii?

Doctores nonnulli tenent non adversari substantiæ matrimonii. Nam 1°. distingui potest ipsum *jus et dominium in corpora, ab usu juris ipsius*. Per matrimonium traditur jus, per conditionem contrahitur obligatio non utendi jure, vel juxta aliquos, in matrimonio sufficit si tradatur *jus remotum et radicale* ad prolem gignendam, non autem requiritur ut tradatur *jus proximum et expeditum*. Exemplum adducunt de pupillo, qui utique dominium verum acquirit, illud autem non obtinet expeditum.

2°. Adsunt exempla piarum personarum, quæ ligatæ erant voto perpetuæ virginitatis servandæ, quæ proinde vel contraxerunt cum conditione servandæ virginitatis, vel sese exposuerunt periculo votum violandi. Cum hoc alterum nequeat supponi, primum tenendum est.

Ergo valet tale matrimonium.

21. Aliorum sententia est, conditionem servandæ castitatis, si deducatur in pactum contractus conjugalis, adversari substantiæ matrimonii. Nam per hanc conditionem vir abdicat a se potestatem in corpus mulieris, et vicissim mulier abdicat a se potestatem in corpus viri, et formula contractus hæc esset: Trado tibi jus quod non recipias, quæ formula certe contractum destruit. Hinc renunciatio expressa et absoluta *usus* potest utique fieri *post acceptum jus*, quin contractus destruat, quia contractus jam est celebratus, si autem fiat in ipsa contractus celebratione, contractus non perficitur. Nec valet exemplum pupilli, quia interdictio exercitii juris non est absoluta et perpetua, sed est temporanea, nec repugnat aliquem posse recipere jus, quod illico non exerceat.

22. Quoad vero matrimonia celebrata a piis personis obstrictis voto perpetuæ castitatis (non loquimur de voto solemni in sensu juris, quod matrimonium dirimit), adverti potest, propositum seu promissionem, servandi castitatem, antecedens matrimonium, non officere valori contractus, dummodo expresse non deducatur in pactum. Nam contractus celebratus absque adjecta conditione habetur uti absolute celebratus, et constans omnibus suis essentialibus elementis. Hinc revera locum habet plena traditio juris. Solummodo pars quæ castitatis voto ligatur, sese exponit aut saltem sese exponere potest periculo violandi votum, et ex hoc capite matrimonium est *illicitum*.

23. Sed si conjux qui voto ligatur ex divina revelatione sciat alium conjugem non esse usurum jure, quod recipit, poterit non

solum *valide* sed etiam *licite* matrimonium contrahere, atque ita explicatur quomodo inter Beatissimam Virginem, et S. Josephum extitit verum et licitum matrimonium non obstante voto virginitatis præexistente ipsius Sanctissimæ Virginis Mariæ. Ita S. Thomas in 4. *Sent. dist. 30. quæst. 2. art. 1. quæst. 2. ad 2. et Bened. XIV. De Syn. lib. 13. c. 22. præsertim num. 9. et seqq.*

24. In hoc capite 22. fuse pertractat Pontifex quæstionem circa valorem matrimonii Calvinistarum cum illa conditione: 'Accipio te et juro quod non deseram, donec in honestate permanseris' et docet matrimonium valere si conditio hæc expressa non fuerit in contractu; non valere autem, si fuerit expressa. Ratio secundæ partis apparet ex eo quod dissolubilitas in casu adulterii est contraria substantiæ matrimonii quod est perpetuus contractus. Hinc deducta in pactum, matrimonium irritat. Ratio autem primæ partis est quia quicumque contractum vult, et simpliciter exprimit consensum, vult necessario substantiam contractus ipsius et quamvis contrahentes versentur in errore dissolubilitatis ex capite adulterii, tamen cum intendunt contrahere matrimonium quod Christus instituit, præsumuntur implicite voluisse completam perpetuitatem contractus.

Animadvertit vero Pontifex in Ritualibus Calvinianis ita formam matrimonii exprimi, ut dissolubilitas ex capite adulterii procul dubio ceu conditio ingrediatur ipsam celebrationem contractus.

Quare ceu principium statui potest, intentionem contrariam substantiæ matrimonii deductam in pactum, matrimonium ipsum nullum reddere prout etiam Congregatio S. Officii, pluries declaravit, cujus resolutiones legi possunt penes Benedictus XIV. loc. cit. n. 8.

25. Non autem intentione ista matrimonium invalidari si solummodo in mente extiterit, nec deducta fuerit in pactum contractui adjectum.

De conditionibus apposis in sponsalibus.

26. Communis sententia est, conditiones adjici posse sponsalibus. Nullibi enim in jure interdicitur sponsalium conditionatus contractus. Hinc invocari potest adagium glossæ in cap. 2. *De transl. Episcopi v. 'Non invenitur'* 'Concessum intelligitur quod expresse non prohibetur'. Effectus conditionis in sponsalibus idem erit, ac est in aliis contractibus, ut scilicet obligatio non enascatur ante completam conditionem.

37. Hæc porro esse videtur œconomia S. Congr. si fieri posset mores minus honestos, et periculis propinquas personas, etiam sub conditione futuræ inceptos. Ea insuper videtur esse œconomia hodiern. ut ad evitandos malos exitus coactionis in materia con. possit, restringat legitimos contractus sponsalicios, n. lorem juridicum, non nisi illis sponsalibus de quibus oriri potest.

Hæc dicta sint de conditionibus. Præter conditi-
bus adjici potest:

Modus, Demonstratio, Causa.

38. *Modus est 'adjectio oneris, ad quod pe-
volumus obligare alterum contrahentem'*. Regulari
per conjunctionem *Ut*; ex. gr. *contraho tecum ut* n.
procures.

Modus proprie distinguitur a conditione. Nam
possit etiam ipsa importare onus, quemadmodum est
stativa, tamen conditio supponit contractum non p.
suspensum et imperfectum usque ad conditionis ipsi-
tum; modus contra supponit contractum perfectum.
Hinc ajunt, modum gignere obligationem principale
ab obligatione contractus, pro qua exigi poterit con.

39. Quid si modus adjiciatur matrimonio?

Modus hic vel est contra substantiam matri-
turpis simpliciter, vel est impossibilis, vel est honest.

Modus contra substantiam matrimonii nullum
matrimonium. Nam significat partes non bene s.
stantia matrimonii, et unus censetur imponere, alter
obligationem, quæ destruit ipsum contractum matri-
contrahentes merito præsumuntur, noluisse celebr.
genuinum contractum matrimonii. Exemplum add.
cap. ult. h. t. Illa enim conditio '*Contraho tecum d.
aliam honore vel facultatibus ditiolem*' non est
conditio sed potius *modus* contra substantiam matri-

Modus simpliciter turpis aut impossibilis nulli
ac proinde matrimonium valet, nec obligatio inde e-
servandum adjectum pactum. Præsumuntur enim co-

Ab hac excommunicatione et irregularitate inspecto jure communi potest Episcopus absolvere, si clericus vere resipuerit, et poenitentiam egerit, dummodo non contraxerit cum vidua. *Capp. 1. et 2. h. t.; cap. 4. De clericis conjug., cap. ult. de Bigam. non ordin.*

Verum accessit praxis Sacrae Inquisitionis, quæ clericos majores matrimonium attentantes considerat et punit veluti suspectos de hæresi vel de *vehementi* vel *levi* juxta facti circumstantias. Hinc hodie non potest Episcopus dispensare, circa irregularitatem prædictam post peractam poenitentiam.

4. Quid vero dicendum de excommunicatione?

Notamus in constitutione '*Apostolicæ Sedis*' inter excommunicationes latæ sententiæ Episcopo sive ordinario reservatas sub num. 1. decerni hanc poenam contra clericos in sacris constitutos, matrimonium contrahere præsumentes, nec non contra omnes, cum aliqua ex prædictis personis matrimonium contrahere præsumentes. Quare quoad excommunicationem absolutio potest ab Episcopo seu ab ordinario concedi.

5. Clerici in *minoribus* ordinibus constituti, licite et valide contrahunt matrimonium, at eo ipso privantur Ecclesiasticis beneficiis, si quæ habent. Factum enim ipsum consideratur ceu renunciatio clerici ipsius, qui amplectitur statum ab Ecclesia Latina, ceu incompatibilem consideratum cum diviniis officiis et obsequiis, quibus clericus mancipatus esse debet. Unde nec requiritur declaratoria sententia judicis. Unde clericus illico decedit a jure percipiendi fructus beneficii sui. Deducitur hæc conclusio ex cap. 5. *De cler. conjugatis*.

Reliqua in tit. '*De convers. conjug. De clericis conjug. De tempore ordination. et qualit. ordinandorum*.'

II. D e V o t o.

6. Votum *solemne* irritat matrimonium quod post votum emissum contrahitur.

Votum autem *simplex* solummodo *illicitum* reddit matrimonium, *cap. 3. 4. et ult. h. t.; cap. un. 'De voto' in VIº et can. 9. sess. 24. De Ref. matrim. Conc. Trid.*

7. Verum votum simplex duplici in casu matrimonium irritat, 1º. Votum castitatis emissum a muliere quæ consentit virum suum

Porro indifferens est utrum hæc promissio facta fuerit ante vel post adulterium, dummodo facta fuerit vivente adhuc conjuge innocente, idest constante adhuc matrimonio.

3. 2°. Secundus casus traditur in cap. 1. h. t., et est casus *adulterii cum attentato matrimonio*. Videlicet: Si duo quorum uterque vel alteruter ligatur vinculo conjugali cum tertia persona, attentent inter se et consumment matrimonium, contrahunt vicissim impedimentum dirimens. Ad contrahendum vero impedimentum criminis in casu requiritur ut utraque pars conscia fuerit de existentia matrimonii adhuc constantis cum tertia persona, idest requiritur adulterium utrinque formale. Species quidem hæc videtur proposita fuisse Alexandro III. Quidam uxorem legitimam habens, sibi aliam hujus rei insciam copulavit. Mortua priore muliere, secundam retinuit et tractavit affectu maritali, adeo ut perdurante consensu alias præstito per signa, dici potuerit contractum matrimonium clandestinum. Vir deinde volebat recedere ab hac secunda muliere, allegans nullitatem matrimonii cum eadem ob impedimentum criminis, sed respondit Pontifex impedimentum non fuisse contractum, quia secunda mulier ignoraverat matrimonium viri cum alia muliere adhuc vivente. Ergo ex sensu contrario canonis quoties cognoscitur ab utraque parte, inducitur impedimentum; confirmatur ex cap. 5. h. t.

Quoniam in utroque exposito casu non intervenit homicidium, impedimentum solet dici oriri *neutro patrante* idest neutro ex adulteris procurante mortem conjugis innocentis.

4. 3°. Tertius casus impedimenti criminis est *occisio conjugis patrata ex machinatione utriusque* ad matrimonium contrahendum. Ita satis clare concluditur ex c. 1. *De convers. Infidel.* ubi dicitur Saracenos, qui quarundam christianarum mulierum viros harum mulierum insidiis et machinationibus occiderunt, eas non posse ducere in uxores.

Requiritur ergo, ut uterque conspiracy, auxilio, vel consensu, concurrerit in occisionem conjugis innocentis. Hæc autem machinatio dirigi debet ad finem contrahendi nuptias. Est enim specifica indoles impedimenti criminis, ut legitimum matrimonium impetat et novas subroget nuptias in locum priorum legitimarum nuptiarum. Requiritur insuper ut mors innocentis conjugis revera secuta fuerit, quia caput cit. loquitur de occisione peracta.

Verumtamen communis sententia D
Curiae Romanæ, quam Curiae Episcoporum
tibus contrahi hoc impedimentum.

8. Sane in curiis non distinguitur in
impedimentum, sed indiscriminatim mat
impedimento, uti nullum habetur, nisi ob

Si ex praxi transeamus ad theoriam,
criminis esse utique inductum per modum
illud inducere indolem irregularitatis, ne
scopus proprius et immediatus impedi
sonas inhabiles reddat ad contrahendum.

Inhabilitas autem idem est ac irregu

9. Jam vero in eo præcipue differt
ut censura non liget ignorantes, nam po
tra spernentes auctoritatem Ecclesiæ, hi
tumaciam quam ipsa frangere intendit. I
orta ex crimine inducitur proprie et d
persona existere a lege præsumitur ob p

Ergo eo ipso quod aliquis defectum
pothesi eo ipso quod quis crimen admiserit
illud constituere impedimentum dirimens
compos sui fuerit, et cognoverit in gene
missi, contrahit inhabilitatem ad contrah

Atque ita soluta est etiam difficultas
const. in VI°.

10. Animadverti ex adverso potest,
fuisse ab Ecclesia statutum, ut deterrere
voto captandæ mortis conjugis innocentis
dimento concipi nequit, nisi cognoscat
crimini adnexum.

Errantis enim et ignorantis nulla v

Ergo ubi ignoratur impedimentum
illud videtur.

Sed responderi potest finem legis no
ideest quandoque legem obligare, quamv
ob quem lex edita est.

Lex enim considerat quod plerumque

TIT. X. DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

pro parte libera, quæ conditionem servilem alterius in adeoque posse rescindi ad petitionem alterius. Certe in materia vera rescindibilitas admitti nequit, sed matrimonium servile valet, aut illico nullum esse debet.

11. Igitur loca juris ita accipienda sunt, ut dari possit purgatio hujus impedimenti, quæ purgatio ante Tridentinum Concilium fieri poterat per verbum vel per factum, et proinde præscripta a lege per liberam cohabitationem conjugum, post agnitionem servilem. Post vero Concil. Tridentinum, hæc fieri debet diverso modo prout impedimentum est occultum publicum. Nam si est publicum rati habitio et purgatio fieri debet in forma Tridentina.

TITULUS X.

De natis ex libero ventre.

1. Principium est Juris Romani, a Jure nostro receptum quod 'partus sequatur ventrem': Hinc prout mater est libera, filius servus est vel liber absque ulla relatione ad matrem.

2. Quoniam vero libertas est in jure causa favorabilis filius liber nascitur, et uti liber habetur, si mater libera saltem uno ex tribus temporibus, quæ relationem habent cum filio, id est vel conceptionis, vel nativitatis filii vel intermedium, seu gestationis filii in utero. Qui enim conceptus est pro nato habetur, quoties de ejus favore agitur *l. 5. et statu hominis* quibus satis aperte consonat cap. un. h. t.

Hæc verificantur relate ad conditionem servilem.

3. Nam posito legitimo conjugio inter homines liber quoad dignitatem, et honores sequuntur conditionem patris.

4. Ita etiam uxor viri sui conditionem sequitur, quæ inferioris gradus. *l. 5 ff. De senatorib. et c. 13. c. De dignitate*

TITULUS XI.

De cognatione spirituali.

1. Matrimonium quod in vinculo amoris conjugalis non bene conciliatur cum naturali verecundia, et amore reverentiali, qui oritur ex præexistente propinquitate per Propinquitatem personarum principaliter procedit ex cognatione

enim eadem lex statim ab initio suspendi, aut dispensari dei
Quæ suspensio vel dispensatio divina non bene componitur
lege naturali propredicta, quæ cum rerum essentiis innita
immutabilis. Quare potius dicendum est, impedimentum
agitur, procedere ex jure positivo-divino primo homini in
cujus vis et obligatio incipere debebat ab Adæ nepotibus
sublatam rationem contrariam primæ propagationis generis h

II. De affinitate.

14. *Affinitas definitur 'Propinquitās personarum ex copula, eaque perfecta et consummata proveniens.'*

Licet *affinitatis impedimentum* imitetur indolem
honestatis, tamen affinitas est aliquid amplius quam publica
stas, nam oritur ex aliqua sanguinis commixtione. Quare
requiritur copula carnalis *completa*, ea nempe, quæ per
apta et sufficit ad generationem prolis. Hinc copula incho-
alii tactus impudici non pariunt affinitatem; necesse est enim
mulier et vir fiant una caro. *Arg. can. 1. caus. 35. q. 16*

15. Copula esse potest vel *licita* vel *illicita*. De ad
ex copula illicita jam egimus. In præsentī titulo sermo
affinitate ex copula licita, de ea nempe, quæ in usu mat
locum habet. Quod si matrimonium contractum fuit et cons
tum, et deinde declaretur nullum et irritum, conjunctio c
consideratur ceu copula maritalis, quia censetur posita in
fide et affectu maritali. Hinc affinitas exinde orta, sequitur
affinitatis ex copula conjugii legitimi.

16. Affinitas est *'propinquitās inter virum et consanguineos mulieris, et inter mulierem et consanguineos viri.'* affinitas non est inter ipsum virum et mulierem, inter quos cessit copula carnalis, sed ipsi quodammodo sunt ad invicem affinitatis relate ad mutuos consanguineos.

17. In affinitate autem distinguuntur *lineæ* et *gradu*
tantes *lineas* et *gradus consanguinitatis*. Videlicet con
in linea recta viri sunt affines mulieri in linea recta, et vic
consanguinei autem viri in linea obliqua sunt affines mu
linea collateralis seu obliqua, et viceversa consanguinei mul
linea obliqua sunt affines viro in linea obliqua. Pariter
guinei viri sunt affines mulieri in eo gradu, in quo cu
conjunguntur vinculo consanguinitatis, et viceversa consa

utriusque eadem est. Et si quæ est modificatio et limitatio unius præ alia, hæc procedit ex dispositione positiva Ecclesiæ, quæ respectum habet ad honestos mores et familiarum decus. Atqui Ecclesia dispensavit et dispensare solet in primo gradu lineæ rectæ affinitatis ex copula illicita. Ergo Ecclesia potest rigore juris dispensare in primo gradu affinitatis etiam ex copula licita.

30. At cur non fecit? — Quia ratio decentiæ et publicæ opinionis non consuluit. At aliud est quod non expediat aliquid facere, aliud est quod non habeatur jus ad aliquid faciendum. Quare S. Sedes quando negat dispensationem ab impedimento affinitatis in primo gradu lineæ rectæ ex copula licita, hanc formulam habet: 'Ecclesia super hoc impedimento non dispensat', non autem dicit non posse dispensare, aut alia hujusmodi.

31. Neque contrarium probat relatio intercedens, inter vitricum et privignam, et inter novercam et privignum, nam relatio hæc est fictitia et legalis, non autem naturæ. Sane non raro inter istas personas non excitatur amor paternus, vel maternus, et relativus amor et veneratio filialis.

32. Quoad vero gentium mores, quibus conjugium de quo agitur reprobatur, animadvertunt exinde solummodo probari quamdam indecentiam, non autem veram repugnantiam conjugii cum stricto jure naturæ.

33. Relate autem ad textum Paulinum animadvertunt; Paulum indignatione exarsisse, quia privignus uxorem patris sui *adhuc viventis*, tamquam suam retinebat. Quod inferunt ex cap. 7. Ep. II. ad Cor. v. 12; ubi Paulus alludens ad incestuosum Corinthium, meminit de injuria, quæ certe nonnisi patri viventi propriè irrogari poterat.

Si admittatur hæc secunda sententia, impedimentum affinitatis in tota sua extensione est impedimentum juris Ecclesiastici.

TITULUS XV.

De frigidis et maleficiatis, et de impotentia coeundi.

1. Agitur in titulo de *impotentia impedimento*. Impotentia est '*inhabilitas ad habendam copulam carnalem perfectam*'. Copula autem perfecta ea est quæ per effusionem virilis seminis in vas mulieris de se capax est generationem operandi.

jus in corpora, usus vero retardari potest, quin jus ipsum destruat. Hinc in impubere ætate matrimonium non admittitur ob impedimentum ætatis ab Ecclesia statutum, non autem ob impedimentum impotentiae.

3°. Impotentia debet esse *præcedens*; subsequens enim non dirimit matrimonium. *Can. 25. caus. 32. q. 7.* Semel etenim contractum matrimonium est natura sua perpetuum, quæ perpetuitas excludit rescindibilitatem. Cæterum etiam superveniente impotentia, matrimonium utile adhuc perseverat ob societatem mutui adjutorii.

4°. Parum refert utrum impotentia sit *naturalis*, vel proveniens ex *maleficio*, vel utrum sit absoluta vel tantummodo relativa, quia semper matrimonium dirimit. Semper enim adversatur primario fini conjugii.

7. Quæritur quo jure impotentia dirimat matrimonium.

Sunt qui repetunt a jure humano impedimentum impotentiae, sunt vero qui a jure naturali illud repetunt.

Prioris sententiae Doctores ita ratiocinantur: Quamvis matrimonium sit institutum ceu medium legitimum propagationis generis humani perficiendæ, tamen finis etiam matrimonii est mutuum adjutorium juxta intentionem Dei protoparentibus manifestatam, cujus intentionis expressio habetur in illis verbis Gen. Cap. II. v. 18. 'Faciamus ei adjutorium simile sibi.' Jamvero hic effectus matrimonii optime potest obtineri supposita etiam impotentia coeundi. Ergo matrimonium erit semper honestus contractus, etiam supposita impotentia.

8. 2°. Hanc veritatem agnovit ipsum jus positivum. Nam in cap. 4. h. t. species est de matrimonio, quod impediatur ex titulo impotentiae antecedentis et perpetuæ, et pars quæ erat potens volebat ad alias nuptias transire. Lucius vero III. negavit facultatem ad alia vota transeundi, imposuitque partibus ut si non possent uti vir et uxor, viverent simul ceu frater et soror. Jamvero si impotentia esset impedimentum juris naturalis, Pontifex debuisset pro nullitate matrimonii pronunciare. Non potest enim Pontifex validum declaratione sua reddere matrimonium inter personas de jure naturæ inhabiles. Igitur Lucius III. facto suo retinuit impotentiam non esse impedimentum juris naturalis.

Quod si deinde Ecclesia nulla declaravit matrimonia ex capite impotentiae, hæc mutatio disciplinæ ostendit post Lucium III. ab Ecclesia impedimentum impotentiae institutum fuisse.

Sane quoad præsentem difficultatem deductam ex Cap. 4. h. t. quod est Lucii III, sufficeret afferre Cap. 3. ejusdem tituli, in quo capite 3. impotentes absolute declarantur inhabiles ad contrahendum matrimonium, et matrimonium ab impotente initum dissolvitur.

12. At licet hæc certa et fixa essent in theoria, nihilominus quando propositæ sunt quæstiones in concreto de solvendis conjugis jam contractis, solita fuerat Ecclesia Romana, abhorrere a separatione conjugum ob potentes rationes. De hac consuetudine Ecclesiæ Romanæ testatur Alexander III. in Cap. 2. h. t. in prima collectione Canonum, necnon Clemens III. in Cap. 4. h. t. in eadem prima Collectione Canonum. Quod si fides præstanda sit Gratiano, hæc consuetudo incepit a S. Gregorio Magno, prout traditur in *Can. 2. Requisisti. Caus. 33. q. 1.*

Rationes hæc potissimum erant 1°. quia impotentia existens est difficilis probationis, et facile contingere potest, ut qui ad aliquod tempus impotens est, deinde fiat potens. Unde in Cap. 6. h. t. Innocentius III. decernit primum matrimonium solutum ex capite impotentia revalidari si deinde potentia emergat, quamvis matrimonium fuerit solutum per errorem probabilem.

2°. Posita etiam impotentia dubitari potest utrum fuerit necne antecedens. Quare ad tutandam matrimonii firmitatem invocatum est principium quo statuitur, melius esse ut aliquod matrimonium sustineretur tamquam validum de quo dubitari possit, quam ut aliquod matrimonium solveretur. Hinc in casibus propositis solita fuerat Romana Ecclesia præcipere ut conjuges viverent tamquam frater et soror. Quæ disciplina magis rationabilis credebatur in hypothese cap. 4. h. t. Siquidem species est de viris contrahentibus matrimonium cum mulieribus, quas noverant esse impotentes. In qua hypothese, si matrimonium non solvatur, sed præcipiatur cohabitatio et conversatio fraterna ad exclusionem maritalis conversationis, nulla injuria viris irrogatur. Concludendum igitur est decisionem Lucii III. non lædere theoriæ de origine impedimenti impotentia ex ipso jure naturali, quia solummodo respicit casus speciales, in quibus Ecclesia Romana ut tutius procederet et tueretur magis firmitatem matrimonii, maluit conjuges vivere uti fratrem et sororem, potius quam declarare matrimonii nullitatem.

13. Qua vero in re ob mutatas temporum circumstantias mutata est etiam disciplina Ecclesiæ. Nam cum experientia docuisset conjuges impotentes non observasse legem continentia, factum est

18. Conjux autem impotens poterat quidem novum matrimonium celebrare, si impotentia solummodo relativa fuisset: quodsi fuisset absoluta quodcumque conjugium ei interdicebatur.

19. Si autem impotentiae signa dubia fuissent, sententia separationis non proferebatur, sed juxta normam juris civilis in Novella 22. § *Per occasionem*, triennale experimentum continuæ cohabitationis, et conjugalis conversationis indicebatur. Quo triennio inutiliter elapso absque consummatione matrimonii, plenum divortium decernebatur, et pars potens novas nuptias inire poterat. Porro nonconsummatio matrimonii probabatur ex inspectione corporis peracta a probatis personis et idoneis, necnon ex depositione jurata ipsorum conjugum, quorum attestationi adjungi debebat testimonium '*Septimæ manus*' propinquorum bonæ famæ, vel vicinorum. Videlicet septem propinqui utriusque conjugis, vel in eorum defectu septem vicini interrogabantur a iudice quid sentirent circa matrimonium cognati sui, vel vicini, utrum scirent matrimonium fuisse consummatum necne, et utrum credendum esset conjugibus affirmantibus matrimonium non fuisse consummatum, non obstantibus conatibus positis ad carnalem copulam habendam.

20. Modus hic procedendi in causis impotentiae perfectionem formam obtinuit præsertim ex norma generali, quam instituit Benedictus XIV. pro causis matrimonialibus quoad vinculum expediendis. Norma hæc traditur in Constitutione '*Dei Miseratione*' data die 3. Novembris 1741.

21. In hac Constitutione primo loco commemorat Pontifex decretum Tridentinum, quo statuitur causas matrimoniales in prima instantia reservari Episcoporum examini, ad exclusionem Decani, Archidiaconi et aliarum dignitatum inferiorum, quibus ex jure vel consuetudine competere poterat jurisdictio in causis etiam matrimonialibus.

22. Possunt vero Vicarii Capitulares, sede vacante causas matrimoniales videre et decernere, quia in ipsos transit jurisdictio Episcopalis ordinaria et necessaria. Unde S. Congregatio Concilii recipit processus confectos et sententias a Vicariis Capitularibus in hac re editas. Exemplum nuperrime habemus in Causa Tolentinatensis matrimonii proposita die 17. April. 1869.

23. 2°. Statuit Pontifex ut persona aliqua eligatur idonea, et si fieri potest ex cœtu Ecclesiastico, juris scientia et probitate præ-

Instructio

edita a S. Congregatione Concilii die 22. Augusti 1840 pro
confectione processus in causis matrimonialibus.

26. Cum moneat Glossa (*in cap. fin. de frig. et malef.*) in causis matrimonialibus omnem cautelam esse adhibendam propter periculum animarum, quod et docuit Sanchez (*De matrim. lib. VII Disp. 107.*) et Cardinalis Argenvilliers (*in dissert. matrimonii relat. inter vota Constantini P. 5. vol. ult. n. 16.*) plura hinc a sacris Canonibus sancita sunt, ut tutum ac rectum iudicium efformari queat. Ad removendas vero fraudes, quæ conjugum malitia, vel collatione sæpe oriebantur, S. M. Benedictus XIV. (*in Const. Dei Miseratione*) processum conficiendum esse præcepit, sub poena nullitatis omnium actorum, ut probationibus undequaque accuratissime cumulatis, in causis hujusmodi omnium gravissimis, in quibus agitur de sacramenti validitate vel nullitate, ac de dissolvendo vinculo matrimoniali, iudices in proferendo iudicio tuti conquirere possent. At quia sæpe in hoc difficillimo processu acta minus recte et apte ad veritatem eruendam conficiebantur, S. Congregatio sæpius instructiones edidit, ac normam præscripsit, quam Episcopi sequerentur.

Cum itaque in hujusmodi causis non de jure alterutrius partis tantum, sed præcipue de sacramentali vinculo dissolvendo agatur, processus acta non ad instar aliorum iudiciorum, præsertim civilium, sed juxta sacros Canones, citatam S. M. Benedicti XIV. Constitutionem, et præsentem instructionem erunt efformanda.

27. Ea itaque non vernaculo, sed latino erunt conscribenda, exceptis tamen excipiendis, nimirum articulis interrogatoriis, responsionibus ad ea, et peritorum relationibus; præsertim vero decreta et sententia, quæ juxta priscos mores erit conficienda, latina lingua exarabuntur.

28. Præterea cum a Sacro Concilio Trid. (*Sess. 24. Cap. 20. de ref. § Ad hæc*) ac etiam a S. Mem. Benedicto XIV. (*in cit. Constit. 'Dei miseratione'*) causarum matrimonialium cognitio quibusvis iudicibus inferioribus, non obstante quovis privilegio ac præscriptione, fuerit sublata ac Episcoporum tantum examini ac jurisdictioni reservata, etiam præ Abbatibus vere nullius, licet Cardinalitia dignitate fulgentibus, juxta S. Congregationis resolutiones, hinc tutius erit ut nedum sententia proferatur, sed etiam acta

mendam, finis imponetur probationum collectioni, et publicabitur processus, edito super hoc decreto a Judice, factisque subscriptionibus ab eo, a Defensore Matrimonii, et a Cancellario. Hæc habenda methodus.

49. Quæ in actis continentur, nemini nec ipsis quidem conjugibus, eorumque Defensoribus erunt communicanda ante processus publicationem, uno excepto Defensore Matrimonii, cui libera semper et quodcumque erit actorum inspectio et examen.

Locus deinde erit defensionibus. Liberum etiam erit Defensori matrimonii post processus publicationem novas probationes exquirere, cum agat favore Sacramenti, et numquam bina sententia nullitatis conformis transeat in rem judicatam, ac reassumi causa possit etiam post initas novas nuptias a partibus, juxta constitutionem sæpius citatam '*Dei miseratione*'.

Omnibus absolutis et cum nil amplius deducendum censuerit Defensor Matrimonii, sententiam proferet Episcopus.

50. Si hæc Matrimonii nullitas decreta fuerit, debet Defensor Matrimonii appellare juxta citatam Constitutionem, nec poterunt conjuges ad alia vota transire, nisi post obtentam alteram sententiam conformem super nullitate, sub pœnis contra polygamos constitutis in citata Constitutione '*Dei miseratione*'. Deinde transmittenda sunt acta ab Episcopo ad Judicem, ad quem provocatum fuit, in copia authentica, soluta per partem diligentiores competent mercede Cancellario.

51. Hæc quæ diximus communia ut plurimum sunt omnibus causis matrimonialibus. In specie autem relate ad causas nullitatis matrimonii ex capite impotentiae animadvertendum est experimentum triennale, quod jure Decretalium usque ac tempora nobis proxima in usu fuit, hodierna disciplina in usu amplius non esse, et ut pragmatici loquuntur, ab aula recessisse. Cognitum enim est non amplius experimentum hoc expedire, præsertim quia ob malam fidem apparuit illud non amplius esse medium honestum et utile.

Sane contigit ut conjux qui accusabat impotentiam relativam, libidinem cum alia persona expleret, antequam ad suum conjugem accederet. Quare ad omnia incommoda vitanda, hæc praxis in S. Congregatione Concilii inducta est. Quando solutio matrimonii exposcitur ex capite impotentiae duo proponuntur dubia: 1°. An constet de matrimonii nullitate ex capite impotentiae? Et

6. Alii illegitimi dicuntur ex Jure Civili *spurii*, quique vel *quæsi*, vel *nothi* vulgo dicuntur. Hi sunt qui incertum habent patrem, et proinde nati sunt ex meretrice. *l. 33. ff. De statu hominum*. Jure autem Canonico sub genere spuriorum veniunt filii nati ex parentibus inter quos neque saltem tempore nativitatis poterat matrimonium consistere. Hinc genus hujusmodi comprehendit etiam filios natos ex damnato coitu, quorum alii *adulterini* appellantur qui nempe ex adulterio nascuntur; alii dicuntur *incestuosi*, quorum nempe parentes ligantur vinculo consanguinitatis vel affinitatis in linea obliqua, vel vinculo alterius impedi-menti dirimentis; alii *nefarii* appellantur, quorum parentes consanguinei sunt vel affines in linea recta; alii *sacrilegi*, qui nempe nati sunt ex Religioso, vel Moniali, vel Clerico in sacris ordinibus constituto.

7. Illegitimitas exprimit defectum juridicum personæ, quia jus considerat personam quasi maculatam culpa ipsa parentum. Scilicet filii illegitimi, coram societate, referunt signum et quandam imaginem incontinentiæ parentum, cujus vitii, experientia teste, non raro imitatores fiunt.

At quoniam defectus ex natalibus est juridicus, non autem in ipsa persona realiter existens, hinc ab ipso jure invectam est remedium legitimationis. Hæc legitimatio pluribus modis fieri potest.

8. Primus modus est per *subsequens matrimonium* inter parentes filii illegitimi. Ita in Cap. 1°. et 6°. h. t. Et quidem conceptus juridicus hujus legitimationis, juxta Doctores, est ut per fictionem juris retrahatur matrimonium ad tempus, quo filius vel conceptus vel saltem natus est. Quare per subsequens matrimonium legitimantur omnes et soli filii illegitimi naturales, non autem spurii, cujuscumque sint speciei. Cit. Cap. 6. h. t. Non enim per fictionem juris supponi potest matrimonium, eo tempore, quo a lege irritante matrimonium prohibebatur. At naturales quidem illegitimi legitimantur. Et hæc quidem conclusio valet licet matrimonium sit solummodo ratum, licet contrahatur a sene vel infirmo, in remedium conscientiæ, quia semper est matrimonium.

9. Controvertitur inter Doctores, utrum legitimatio prolis sequatur ex matrimonio non vero sed putativo, quod nempe uti validum ex bona fide reputatur. Si attendatur modus loquendi canonum, canones effectum legitimandi non tribuunt bonæ fidei, sed ipsi matrimonio. Ergo eo deficiente, videtur non fiat legitimatio.

13. Sed si accidentaliter proponantur in causa ecclesiastica coram Judice Ecclesiastico, poterunt ab eodem tractari et definiri tamquam partes et accessiones ejusdem judicis principalis, quia judex potest videre causas ordinis inferioris incidentes in causa principali suæ jurisdictioni subjecta.

14. Dixi *inferioris ordinis*, quia si causa incidens est superioris ordinis, quemadmodum est causa spiritualis præ temporali, ob majorem nobilitatem spiritus præ materia non potest judex causæ principalis videre quæstionem incidentem. Hinc in causa legitimæ successionis hæreditariæ, si quæstio moveretur circa valorem matrimonii, judex laicus procedere non posset in causa, sed expectare deberet donec Judex Ecclesiasticus viderit causam matrimonialem.

15. Qua in re advertendum est Doctores concedere judici laico facultatem videndi causas spirituales, quando respiciunt nudum factum ex. gr. utrum contigerit necne matrimonialis contractus, vel solummodo concubinatus intercesserit. Item utrum locum habuerit necne factum collationis beneficii. Ratio hujus sententiæ Doctorum est quia nudum factum etiam in materia spirituali, cum per se jus non secumferat spirituale, potest considerari ceu res civilis, quæ non minus ecclesiastico judici, quam laico magistratui patere potest et de eo constare.

16. 4º. Si sermo fit de punitione criminum, quæ relationem habent cum matrimonio, ut sunt adulterium, incestus, causa est mixti fori, hinc datur locus præventionis. Causæ enim hujusmodi æque habent ad Ecclesiam et ad civilem societatem relationem. Sed re bene perspecta, juri magis consonum videtur si causæ quæ instituuntur directe ad punitionem et vindictam criminis proponantur in laico tribunali; causæ autem, quæ occasione criminis instituuntur in ordine ad jura et obligationes conjugales, vel suspendendas, vel tollendas per divortium perpetuum proponantur coram Judice Ecclesiastico: *cap. 5. c. de Procurat.*, in quo causa adulterii ad pœnam legalem tractari dicitur in tribunali laico, causa autem adulterii ad separationem tori tractari dicitur in ecclesiastico tribunali.

pendi conjugem fidelem. Quare animus partis infidelis, utrum vellet pacifice habitare et absque contumelia creatoris cum parte fidei, cognoscebatur ex intentione conversionis ad fidem vel obstinatæ contumaciæ et adhæisionis errori. Hinc pro Hispaniis solum et in illis circumstantiis secunda interrogatio facienda non erat; sed in genere facienda est.

11. Quid vero si interpellatio fieri non possit?

Casus revera contigit quando homines nigri coloris abrepti ex regionibus Africæ ab Hispanis et Lusitanis ac deducti sunt in Americam. Homines hujusmodi nigri coloris conversi ad fidem volebant matrimonium contrahere. At plures jam uxores suas habuerant in infidelitate, nec sciebant ubinam morarentur. Hinc interrogationes fieri non poterant.

Quæstio discussa est inter Doctores. Alii arbitrati sunt conjugem fidelem, omissis interrogationibus, quas ob absentiam alterius conjugis, vel ob aliud impedimentum facere nequit, posse illico novum contrahere matrimonium.

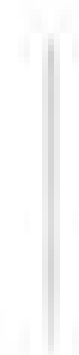
12. Alii vero docuerunt necessariam esse dispensationem Summi Pontificis, qua interpretans jus divinum declarat ob adjuncta præceptum divinum interrogationis faciendæ non obligare.

Ita Pontius *De matrim. lib. 7. cap. 48. n. 22.*

Huic altera sententiæ adhæsit Sacra Congregatio Concilii in causa '*Florentina*' 17. Jan. 1722, et jam antea Gregorius XIII. Ordinariis, Parochis et Presbyteris missionariis Societatis Jesu in Anglia, Aethiopia, et Brasilia concesserat facultatem dispensandi ab interpellationibus faciendis, quoties constaret eas perfici non posse. Hanc facultatem concessit Benedictus XIV. Apostolico Nuntio Venetiis commoranti, pro catechumenis in pio loco Venetiarum receptis *Const. 3. Bullarii ejusdem Pontif. Tom. 1. De Synodo Dioces. lib. 6. c. 4. n. 3.* Post interrogationes frustra propositas, vel post obtentam dispensationem ab iisdem peragendis, pars conversa ad fidem potest matrimonium contrahere per quod solvitur vinculum matrimonii contracti et consummati in infidelitate. Ita ex conceptu ipsius privilegii fidei et ex *cap. 8. 'Gaudemus' in fin. h. t.*

13. Quare matrimonium in infidelitate contractum non dissolvitur per susceptum baptismum, neque per factas interpellationes, aut post obtentam dispensationem ab eisdem perficiendis, sed quem-

1888

1

10. Ex facultate tacite delegata ordinarie Episcopi dispensare in impedimento derivante ex quocumque voto Pontifici non reservato. Talia sunt: votum temporaneum et votum perpetuæ castitatis conditionatum vel pœnale; et votum non nubendi, et votum suscipiendi ordines. Et quia hæc vota Summus Pontifex sibi non reservavit. Isetur tacite concessa facultas Episcopis dispensandi super

Verum Episcopus dispensare nequit in impedimento in ex voto absoluto perpetuæ castitatis, vel ex voto ingreditionem. Vota enim hæc duo reservata sunt Romano. Ita communis sententia Doctorum tenet et ab experientia matur.

11. Ex præsumpta autem delegatione Episcopus, juxta sententiam pro foro conscientie in impedimentis et casibus juris ecclesiastici dispensare potest in causa urgente necessitatis, dummodo simul hæc tria concurrant: 1°. ut manifestum sit occultum et tale ut si publicaretur, notabilis exurgeret contrahentibus, 2°. ut adsit causa gravis; et debet periculum esse in mora, ut differri nequeat matrimonium quoadusque postuletur et obtineatur dispensatio a Romano Pontifice.

12. Doctores duplicem casum ad instar exempli afferunt aliquis morti proximus ad legitimandam prolem contrahens cum concubina, cum qua ligatur impedimento occulto, potest Romanus Pontifex, 2°. cum omnia sint parata ad matrimonium contrahendum, nec celebratio differri potest, et contrahentes ligentur impedimento occulto. Ita fert communiter Doctores sententia necnon experientia et longæva consuetudo Episcoporum. Cui accedit ratio præsumptæ facultatis, et sunt supra expositæ conditiones, quas si cognosceret Pontifex, procul dubio concederet Episcopo facultatem dispensandi. Cf. Ben. XIV. De Syn. Diœc. lib. IX. c. II. n. II. et S. Th. mor. lib. 6. 1122.

Cæterum Sancta Sedes non semel interrogata de validitate sententiarum, sese semper abstinuit ab eadem sive probanda sive reprobanda.

13. Verum si agatur de matrimonio jam contracto nullo ob impedimentum dirimens, Benedictus XIV. in cit.

Hæc notio præsertim convenire potest impediment ex adulterio utrinque formali cum promissione mutua fœmonii, et impedimento affinitatis ex copula illicita. Unimenta consanguinitatis et affinitatis ex copula licita, et probari possunt ex publicis libris in genere occulta non Bened. XIV. in Const. '*Pastor bonus*' § 7. concedit matentiario facultatem dispensandi in tertio et quarto gradugunitatis vel affinitatis ex copula licita occultis, ad revmatrimonium nulliter contractum. Quare etiam impedconsanguinitate vel affinitate possunt esse occulta. Idistantia domicilii a loco originis efficere potest, ut inccilii ignota sit omnibus consanguinitas vel affinitas inter

17. Hisce positis, regula hæc, juxta Doctores matelatos a Bened. XIV. *Inst. Eccl.* 87. n. 44. 45., constiut censeri possit occultum impedimentum, quando scilicet ex gr. tribus, vel quatuor in oppido, vel a septem v civitate cognoscatur, tamen periculum moraliter nullumcationis ejusdem impedimenti. Quare quando possibilitas impedimenti restringitur ad testes, qui impedimentum cattendendus utique est numerus personarum quæ impsciant, sed magis considerandæ sunt qualitates testiumtrum timeri possit evulgatio impedimenti necne. Si ebonæ opinionis non sunt, etiam duo soli testes possuningerere propagationis notitiæ impedimenti, et denunciadimenti ad Tribunal publicum Ecclesiæ, ita ut matridispensatione occulta Episcopi valide contractum, cundissociari debeat, et in foro externo ceu nullum haberi.

18. Qua in re animadverti etiam debet, non sufficeimentum sit solummodo formaliter occultum, sit vero npublicum, sed requiri ut impedimentum sit etiam noccultum. Dicitur materialiter publicum impedimentumaliter occultum quando ab omnibus vel a pluribus inscitur factum, quod gignit impedimentum, sed tamenuris non noscitur ex facto illo impedimentum oriri. *Cy Eccl.* n. 48.

Hæc dicta sint de potestate Episcoporum in dispelconcedendis ab impedimentis.

—

viceversa, si post acceptum aliquid ten
grati animi ratione conferatur, quia ac
cum actu priori, media aliqua relatione
tibi, sed actus prior positus est pure
intentione procurandi actum posteriore

36. In resignatione autem benefi
1°. quoties verificatur pactum, conditi
2°. juris ecclesiastici saltem simonia cor
privata auctoritate et simul interpon
modus. Ita ex tit. *De renunciatione*.
ciatio fiat sub pacto, ut renunciarius
quæ factæ sint in provisione beneficii.

37. Quid si sermo sit de permut
est in ipsa locum habere simoniam sal
ties fiat privata auctoritate, et præsen
quod, vel conditio, ex. gr. si permut
ficiorum, et majus beneficium compens
fructum seu pensionis solutionem.

38. Quæritur utrum quis possit ab
niam solvere ad redimendam vexatione
pedimenta et obstacula, quæ ab aliis
diant vel juris assecutionem, vel juris

Distinguunt Doctores tres hypothe
redimenda vexatione contra exercitium
redemptione vexationis contra assecutio
ficii; 3°. de redimenda vexatione contra
seu beneficii.

39. Relate ad primam hypothesim,
situm in beneficio, vel per electionem
mationem, vel per nominationem et in
collationem, potest ad redimendam ve
temporale solvi, quin ulla suspicio simon
h. t. Quamvis enim solutio injusta sit
tineat sibi acceptam pecuniam, tamen
vit, revera simoniacus non est, quia p
jure suo acquisivit, hinc pecunia non
quod jam acquisitam supponitur, sed i
temporali, nempe pro removendis obsta
tione posita sunt.

annuæ præstationis solvendæ mensæ episcopali. Nam annua non repræsentat jurisdictionem remissam, eo modo tium repræsentat rem emptam, sed annua præstatio s recognitionem præteritæ jurisdictionis et libertatis conc nempe conservetur memoria jurisdictionis episcopalis in vel Monasterio, et permaneant aliquod signum subjectionis, solvitur.

TITULUS V.

De magistris et ne aliquid exigatur pro lic docendi.*)

1. Quia in munere magisterii præsertim conferendo in potest simonia juris ecclesiastici, præsens titulus post du dentes ponitur. Sit

I. *De Magistris.* In *capp. 1 et 4. h. t.* sermo es gistro, idest de Magistro grammaticæ, nec non de Magis Theologiæ. Cum particularia Instituta non essent in qui rndimenta studiorum adolescentes facile addiscerent, Conc teranense III. sub Alexandro III. celebratum statuit ut in Cathedralibus Ecclesiis unus designaretur Magister, qu et pauperes adolescentes gratis erudiret in studiis gram pulcrarum literarum, cui magistro pro honesta sustenta suleretur ex redditibus Ecclesiæ, seu per consuetum b Inde factum est ut in Cathedralibus Ecclesiis officium & institueretur, quod appellatum etiam est *Primiceriatus*. vero hæc præscriptio Concilii in omnibus Ecclesiis Catl non observabatur, Innocentius III. in Concilio Latera (*cap. 4. h. t.*) eandem præscriptionem renovavit et ex alias etiam Ecclesias insignes, in quibus sufficere potuist tates ad hoc munus magisterii constituendum.

2. Hæc quidem disciplina viguit usque ad Conciliur tinum. Hoc enim Concilium *sess. 23. cap. 18. De Refo naria* clericorum in Ecclesiis Cathedralibus erigi voluit, adolescentes bonis moribus instructi et bonæ spei recipi in studiorum curriculo instituerentur sub oculis et direct

*) Quoad jus Ecclesiæ in scholas, vide Cavagnis, Jus publ. ec num. 17—186.

—

—

—

1870

De titulo legis civilis.

14. In pluribus locis partim legibus, pa inductum erat ut ex pecunia mutua certum b De Germania testatur *Reiffenstuel h. t. § 3.* V presentis, præsertim in imperio Gallico lege di constitutum est lucrum pro mutuo percipiendo e quinque pro centum in re civili, et sex pro cent ciali, ita ut mutuator posset hanc quantitatem l persequi; teneretur vero restituere excessum si recepissee. In variis cultis nationibus hæc disp ita ut novus titulus exigendi lucrum ex mutuo qui cum præfiniret taxam lucri in mutuo, dictu *civilis*, vel etiam legis civilis. Unde post h quis non amplius vi mutui recipere lucrum sei dici posset, sed hoc lucrum exigere vi tituli legis lex adsistit.

15. Quæritur utrum taxa civilis sit titulus gendum lucrum ex mutuo ita ut tuta conscienci nere receptum lucrum quin teneatur illud restit

Qui sententiam negativam tenent ac tuen taxam lucri a Gubernio statutam reduci ad lucr nam nullus ex expositis extrinsecis titulis eidem saltem potest non adstipulari. Ex. gr. Titius pecuniæ infructiferam apud se, eandem dat m damno et periculo, tamen lex eidem concedit ju que vel sex pro centum. Ergo tota ratio luc dispositio. Civilis autem potestas nequit ipsa l lucri, nam quamvis altum habeat dominium, proprietatem privatorum auferre absque comp civilis legislator non potest licitum reddere que jure naturali et divino-positivo. Hinc invocare est ac eludere juris naturalis et divino-positivi

16. Verum sententia affirmans non minori mentis fulcitur, nam certum est posse civilem po publicum disponere de bonis privatorum. Exe habemus in præscriptione. Licet enim jure na ad dominum, tamen ratio publici boni, ne domi remaneant, exigit ut auctoritas disponat de juri

TITULUS XXIX.

De Clerico per saltum promotō.

1. Collatio ordinis superioris non suscepto ordine valet, quia quælibet ordinatio tum ratione ritus, tum rationis personæ ad aliquod ministerium integra est et efficiens. *Can. un. Dist. 32. et cap. un. h. t.* Excipit Episcopatus, qui cum sit complementum et perfectio essentialiter supponit presbyteratum. *Arg. cap. 10. 'De Prælatorum' in fin. et Glossa in cap. un. h. t. v. 'cordia'.*

2. Clericus promotus per saltum est ipso facto sine ordine suscepto. Ipse enim contra regulam statui debitam, conditionem superiorem invasit. Potest vero in hoc defectu Episcopus licet culpabili et notorio, postquam per saltum promotus suscepit ordinem omissum eodem Clericus in eodem ordine per saltum suscepto non verit. *Conc. Trid. sess. 23. De Refor. c. 14.* ubi Patet Episcopis facultatem dispensandi cum clericis per saltum. Si enim clericus ordinem per saltum suscepit ante dispensationem, fit irregularis ob violatam censure sionis. *Cap. 1. De sent. et re jud. in VI.* Unde solum publicus solus Papa dispensat. Si vero casus sit occurrat etiam Episcopus dispensare. *Trid. sess. 24. De Refor.*

TITULUS XXX.

De eo qui furtive ordinem suscepit.

1. Furtive ordinatus dicitur ille qui sine licentia Episcopi, et sine prævio examine temere se fecit ordinem, simul eodem die duos ordines majores suscepit. Ordinatio est quia elementis essentialibus non caret, at furtive est suspensus ab exercitio ordinis furtive suscepti, non exercitio ordinis inferioris, legitime suscepti, nec potest ad altiorem ordinem. Episcopus autem potest super defectu dispensare. *Cap. 12. et 3. h. t.*

2. Diximus validam esse ordinationem furtive susceptam. Quid vero si Episcopus vel per edictum, vel per a

—

|

·
|

·
·
·
·

!
i

·

1

1000

1000

—

—

—

1

